

P o s u d e k

disertační práce Mgr. Vincence Streita na téma "Užití a ochrana autorských práv v knihovnách poskytujících veřejné knihovnické a informační služby"

Posuzovaná práce má 140 stran. Přiložen je seznam označený jako "Literatura a zdroje", obsahující výčet 137 literárních pramenů (po většině článků uveřejněných v odborném tisku) a dalších "zdrojů", jako např. právních předpisů, mezinárodních smluv, předpisů komunitárního práva a "informačních zdrojů na internetu". Další přílohou je rozsáhlý vládní návrh novely autorského zákona (PS 2005, tisk 1111), obsahující návrh změn zákona s důvodovou zprávou (tento návrh se s účinností od 22.5.2006 stal zákonem - zákon č. 216/2006 Sb.), a zápis z jednání výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu Poslanecké sněmovny o uvedeném vládním návrhu (18.1.2006). Nakonec jsou přiloženy výňatky z neoznačené publikace, obsahující příklad "zřizovací listiny profesionální knihovny s právní subjektivitou" a příklad organizačního řádu okresní knihovny a městské knihovny (tyto vzory pocházejí zřejmě z doby před rokem 2000, protože se v nich poukazuje na v tomto roce zrušené obecní zřízení z roku 1990, jakož i na krátce na to zaniklé okresní úřady a různé jiné již zrušené zákony - použitelnost těchto vzorů v současné době je proto podmíněna podstatnou korekturou). Jako samostatná část jsou přiloženy téze práce.

Téma práce je samo o sobě zajímavé a práce by mohla být pro knihovny poskytující veřejné knihovnické a informační služby podle zákona č. 257/2001 Sb. užitečná, protože se zabývá jedním ze závažných právních aspektů jejich činnosti. V dalším textu tohoto posudku používám zkratky "knihovní zákon" pro označení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, když zákon tuto zkratku sám zavádí (doktorand ji však nepoužívá). Naproti tomu doktorand užívá zkratky "veřejné knihovny" (srov. s. 6 a násl.), jejíž obsah však nedefinuje, ačkoli knihovní zákon ji nezavádí (touto zkratkou patrně označuje knihovny, na které se vztahuje knihovní zákon, který "veřejnost" spojuje s povahou poskytovaných služeb, nikoli s právní povahou provozovatele knihovny). Zkratkou "autorský zákon" označuji zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském a právech souvisejících s právem autorským, který ji sám zavádí.

Disertační práce je rozdělena do 12 oddílů (oddílem 1. je Úvod, oddílem 12. je Závěr). Při orientaci v obsahu práce se nelze bezpečně řídit obsahem (s. 1 a 2), protože skutečné členění se od obsahu odlišuje, např. : oddíl označený číslem tři se v práci nachází dvakrát (s. 8 a s. 15), vnitřní členění oddílu šestého je neúplné, protože chybějí pododdíly 6.1.2 a 6.1.4, naproti tomu označeny jako 6.1.6 jsou pododdíly dva. Zásadní pochybnost mám však ve směru obsahového rozvržení práce.

Podle mého mínění by doktorandovy rozборы a výklady mohly být srozumitelnější, výstižnější a přesvědčivější, kdyby práci (s ohledem na její téma) rozdělil do dvou základních částí, z nichž první by byla věnována knihovnímu zákonu (knihovnictví) a druhá autorskému právu, pokud je pro činnost knihoven ve smyslu knihovního zákona

relevantní. Doktorand se však problematice samotného knihovnictví speciálně věnuje fakticky jen v pouhém nástinu : Oddíl 2 je nazván "Veřejné knihovny v ČR" (s. 6), jeho obsahem je však pouze pododdíl 2.1 (!!) nazvaný "Historie zařazení autorského práva do činnosti veřejných knihoven", oddíl 3 je nazván "Funkce knihoven poskytujících veřejné služby" (s.8), jeho obsahem je však fakticky nástin funkce knihoven (knihovnictví) obecně, oddíl 4 nazvaný "Knihovny v České republice" (s. 21) je obsahově velmi různorodý, neuspořádaný a nepodává ucelený rozbor a výklad knihovního zákona, takže se doktorand musí i v dalších oddílech k některým otázkám knihovního zákona porůznu vracet. V oddílu 4 se navíc objevují různá tvrzení nesprávná nebo ne zcela jasná. Např. na s.25 mluví doktorand o "vnitřních právních aktech" (není uvedeno, co se tím míní), které podle něho vznikají "na právním základě občanského práva, zákona o obcích č. 367/1990 Sb., ale i zákona č. 121/2001 Sb.", což není srozumitelné, zvláště když zákon č. 367/1990 Sb. byl již v roce 2000 zrušen. Podobně na s. 41 argumentuje zákonem č. 576/1990 Sb., který již dávno ztratil platnost, a uvádí, že knihovny jsou obecně prospěšnými společnostmi, což je při takovéto obecné formulaci pochybné (použit měl být patrně zákon č.218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, zákon č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích, a zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, případně další zákony). Zevrubnější a platnému právnímu řádu i právní nauce zcela odpovídající rozbor knihovního zákona tedy chybí. Litovat musím i toho, že doktorand zřejmě nevyužil (viz seznam literatury) starší odborné literatury (např. statě Knihovnictví a Knihovny obecní ve Slovníku veřejného práva čsl., sv.II, 1932).

Funkce oddílu nadepsaného "Význam právních informací pro knihovni a informační služby veřejných knihoven" (s.15 n.) není v kontextu výkladů, jimž je práce věnována, zcela jasná.

Oddíly pátý až jedenáctý jsou pak víceméně věnovány problematice autorského práva a otázkám tak či onak souvisejícím. Doktorand prokazuje, že se v této problematice orientuje, a se znalostí věci ji spojuje s činností knihoven ; vyslovuje také své názory, s nimiž by někdy sice bylo možno z různých důvodů polemizovat, to však není účelem tohoto posudku. Přesvědčivost práce poněkud snižuje, že některé výklady nejsou dostatečně systematické a někdy vyvolávají dojem, že jde spíše o publicistiku než o práci s ambicemi tvůrčími (vědeckými).

Prakticky nelze ověřit, nakolik doktorand s "literaturou a zdroji" uvedenými v příloze skutečně pracoval. Nepoužívá totiž poznámek pod čarou, v nichž by byly použité prameny identifikovány (poslední poznámka pod čarou - č.6/ - je na s. 18), a prameny, z nichž čerpal, většinou náležitě neidentifikuje ani v textu.^{x/}

Práce byla patrně ukončena koncem února 2006 a proto jen podotýkám, že knihovní zákon byl změněn nejen zákonem č. 1/2005 Sb., nýbrž i zákony č. 216 a 341/2006 Sb., že autorský zákon byl změněn nejen zákonem č. 81/2005 Sb., nýbrž i zákony č. 61, 186 a 216/2006 Sb., a že knihoven se týká zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, po novelizaci provedené zákonem č. 61/2006 Sb. (podle § 2 odst.4 písm.d/ se tento zákon nevztahuje na poskytování informací, které jsou předmětem duševního vlastnictví, jsou-li v držení knihoven poskytujících veřejné knihovnické a informační služby podle knihovního zákona).

x/ Upřesňuji, že poslední poznámka - č. 7/ - se nachází na s.66.

Z dílčích poznámek uvádím :

- s. 6 : Těžko lze mluvit o "historii zařazení autorského práva do činnosti veřejných knihoven" ; výraz "knihovnická legislativa" je výrazem slangovým.
- s.8 : Nesrozumitelná formulace "Knihovny se v důsledku tohoto vývoje (...)z hlediska jejich funkce autorského práva, denně setkávají ..."
- s. 9 : Údaje o právních formách knihoven by bylo třeba upravit podle platného právního stavu. Tvrzení, že "Knihovny poskytující veřejné služby společnosti jsou založené ve většině na komunikaci" není náležitě osvětleno ani dalším textem tohoto odstavce.
- s. 11 : Co je to "norma ISO 5127/2001" po stránce právní ?
- s. 13 : Jakou funkci má v kontextu podávaného výkladu zmínka o tzv. Rangha nathanových "zákonech " (jméno uvedeno na s. 12 a 13 v různé podobě) ?
- s. 16 : Co má znamenat, že "informace je pojem, s nímž se každý člověk setkává téměř denně" ?
- s. 18 : Co má znamenat, že "právo jako celek je závislé na právních informacích" ?
- s. 20 : Třídění právních předpisů není přesné.
- s. 21 : "Zajímavé názory na oblast právní informatiky" F.Cvrčka a F.Nováka - odkud je citováno ?
- s. 22 : Údaje o "systému české veřejné správy" nejsou přesné.
- s. 23 : Zastupitelstvo kraje nemůže Ústavnímu soudu podat návrh na zrušení zákona.
- s. 28 : Funkce Národní knihovny podle § 9 odst.2 písm.f/ knihovního zákona (ve znění zákona č. 216/2006 Sb.) by si zasloužila rozvedení.
- s. 29 : Zmínka o názoru E. Wainwrighta (pramen ?), že na činnost národních knihoven mají vliv faktory "národní stát, ekonomický růst, technický rozvoj, sociální rovnost a spravedlnost" působí samoučelně, protože tyto faktory nejsou osvětleny.
- s.36 : Informace na s.36 a n. (rámcové programy EU, digitální knihovny, praxe v USA atd.) jsou "přehuštené", bez údajů o pramenech ; mohly snad být uvedeny výstižněji třeba v samostatném exkursu.
- s. 41 : Údaje o zřizovacích listinách (viz též např. s.40 dole) jsou sice zajímavé, vyžadují však korekturu už proto, že vycházejí z již neplatných právních předpisů. Např. na s. 43 se odkazuje na "Šindelář 1994".
- s. 44 : "zabráněno jejich zcizení" - nemyslí se "odcizení" ?
- s. 45 : Podle ust.čl. 34 odst.1 Listiny základních práv a svobod "práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem" - úvaha o tomto ustanovení a jeho vztahu k čl. 41 odst.1 Listiny není zcela jasná. Nelze zaměňovat ústavní pořádek ČR (čl. 112 odst.1 Ústavy) s Ústavou ČR samotnou.
- s.46 : Autorský zákon nechrání autory, kteří nemají žádné státní občanství ? Autorský zákon sám stanoví, co upravuje (§ 1) - proč se tu odkazuje na neoznačený pramen "Hauznerová" ? Autorský zákon nabyl "právní platnosti" dnem 12.5.2000, účinnosti dnem 1.12.2000.
- s. 78 : Pojem "databáze" není dostatečně osvětlen (de iure) ani na následujících stranách.
- s. 81 : Jsou uvedené ČSN o databázích stále závazné ?

- s. 98 a n. : Nejde snad o "harmonizaci komunitárního práva s autorským právem ČR", nýbrž o harmonizaci práva ČR s právem komunitárním. Oddíl 8. je v obsahu označen jinak. Mám pochybnost, zda celá tato rozsáhlá partie (s.98 až 115) je v kontextu práce účelná, pokud se zabývá komunitárním právem obecně (ostatně není zřejmé, na jakých pramenech jsou tyto výklady založeny). Není jasné, co má znamenat že určité smlouvy a akty "ošetřují" vnější vztahy Společenství (s.103).

2.srpna 2006

doc. JUDr. Vladimír Mikule,
oponent

